

Psychose.

Ilse Voets, klinisch psychologe
Marie José Peeters, psychiater
Karin Magits, klinisch psychologe

Wat is psychose?

Een verzameling van ervaringen,
symptomen en klachten
waardoor er een
*verlies van contact
met de werkelijkheid*
ontstaat of
de wereld anders wordt
waargenomen

Wat is psychose?

Een complexe psychiatrische aandoening

- **Veel verschillende symptomen**
- **Geen uniek symptoom**
- **Vele kenmerkende symptomen**
- **komt voor bij verschillende ziektebeelden**

Beïnvloeden alle gebieden van het menselijke leven

- **De waarneming**
- **Het denken**
- **Het handelen / Het gedrag**
- **De gevoelens**
- **Het algemeen functioneren**

Stoornissen
van gedrag

Stoornissen
van het denken

Stoornissen van
de waarneming

Stoornissen
van gevoelens

Moeilijkheden
algemeen
functioneren

Hallucinaties

- Dingen horen (stemmen)
- Dingen zien (beelden, schimmen)
- Dingen voelen in het lichaam
- Dingen ruiken
- Dingen smaken

Stoornissen
van gedrag

Stoornissen van
de waarneming

Stoornissen
van het denken

Stoornissen van
de waarneming

Moeilijkheden
algemeen
functioneren

- **Niet helder kunnen nadenken**
- **Verwardheid**
- **Achterdocht**
- **Wanen**
 - Paranoïde wanen
 - Grootheidswanen
 - Betrekkingswanen
 - Religieuze wanen

Cognitieve symptomen

- **Aandacht en concentratie**
- **Geheugen (inprenting)**
- **Probleemoplossing**
- **Organisatie (plannen en uitvoeren)**

Stoornissen
van gevoelens

Stoornissen
van het denken

Stoornissen
van gedrag

Stoornissen van
de waarneming

Moeilijkheden
algemeen
functioneren

- **Overactiviteit**
- **Snel en veel spreken**
- **Bizar gedrag**
- **Interesseverlies**
- **Tot weinig komen**
- **Minder en trager spreken**
- **Moeilijk iets kunnen volhouden**
- **Sociale teruggetrokkenheid**

Stoornissen
van gedrag

Stoornissen
van het denken

Stoornissen
van gevoelens

Stoornissen van
de waarneming

Moeilijkheden
algemeen
functioneren

- **Afgevlakt affect**
- **Emotionele aanspreekbaarheid is verminderd**
- **Genieten gaat minder goed**
- **Depressie**
- **Angst en spanning**

- **...soms het gevolg van andere symptomen (angst, spanning, depressie)**

Stoornissen van
de waarneming

Stoornissen
van het denken

Moeilijkheden
algemeen
functioneren

Stoornissen
van gevoelens

Stoornissen
van gedrag

Moeilijkheden algemeen functioneren

- **Studeren/werken**
- **Sociale contacten/relaties**
- **Vrije tijd/hobby's**
- **Dagelijkse activiteiten**

- **Impact op dagelijks leven :
Beperkt sociaal functioneren,
beperkt sociaal netwerk,
beperkte kwaliteit van leven**

Bio-Psycho-sociaal verklaringsmodel

- **Draagkracht-draaglast**
- **Kwetsbaarheid-Stress**
- **Balkmetafoor**

Kwetsbaarheid is vatbaar zijn voor ...

**Kwetsbaarheid is geen zwakke
persoonlijkheid of zwak zijn**

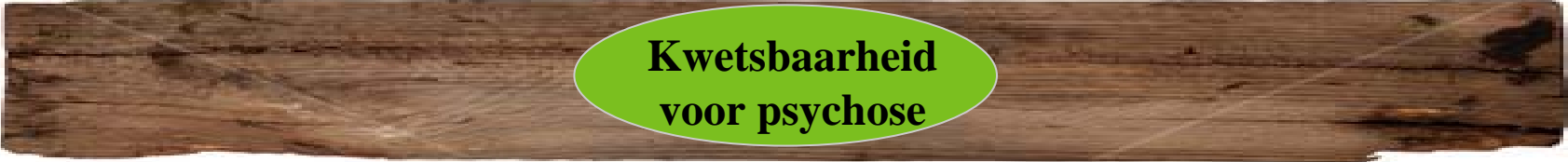
Draagkracht wordt bepaald door

- **Persoonlijkheid**
- **Intelligentie**
- **Opvoeding**
- **Levenservaringen**
- **Hersenstoornissen**
- **Erfelijkheid**

A horizontal wooden beam with a natural, weathered texture and grain. The word 'DRAAGBALK' is printed in a white, serif, all-caps font across the center of the beam.

DRAAGBALK

**Kwetsbaarheid voor psychose is
knoop in de balk**

A horizontal wooden beam with a natural grain and some dark spots. A green oval is superimposed on the beam, containing the text 'Kwetsbaarheid voor psychose'.

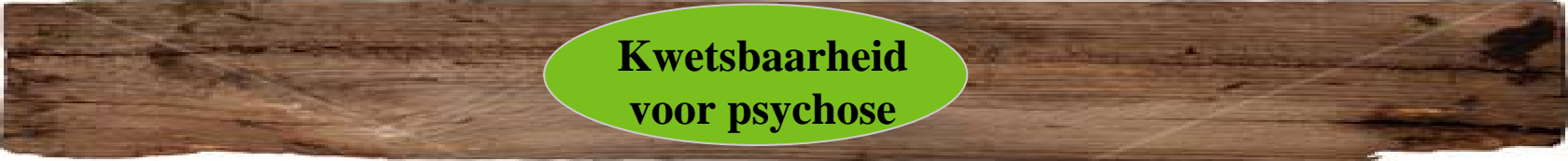
**Kwetsbaarheid
voor psychose**

**Deze kwetsbaarheid maakt dat
mensen onder invloed van stress
een psychose kunnen
ontwikkelen**

Kwetsbaarheid voor psychose= Knoop in de balk

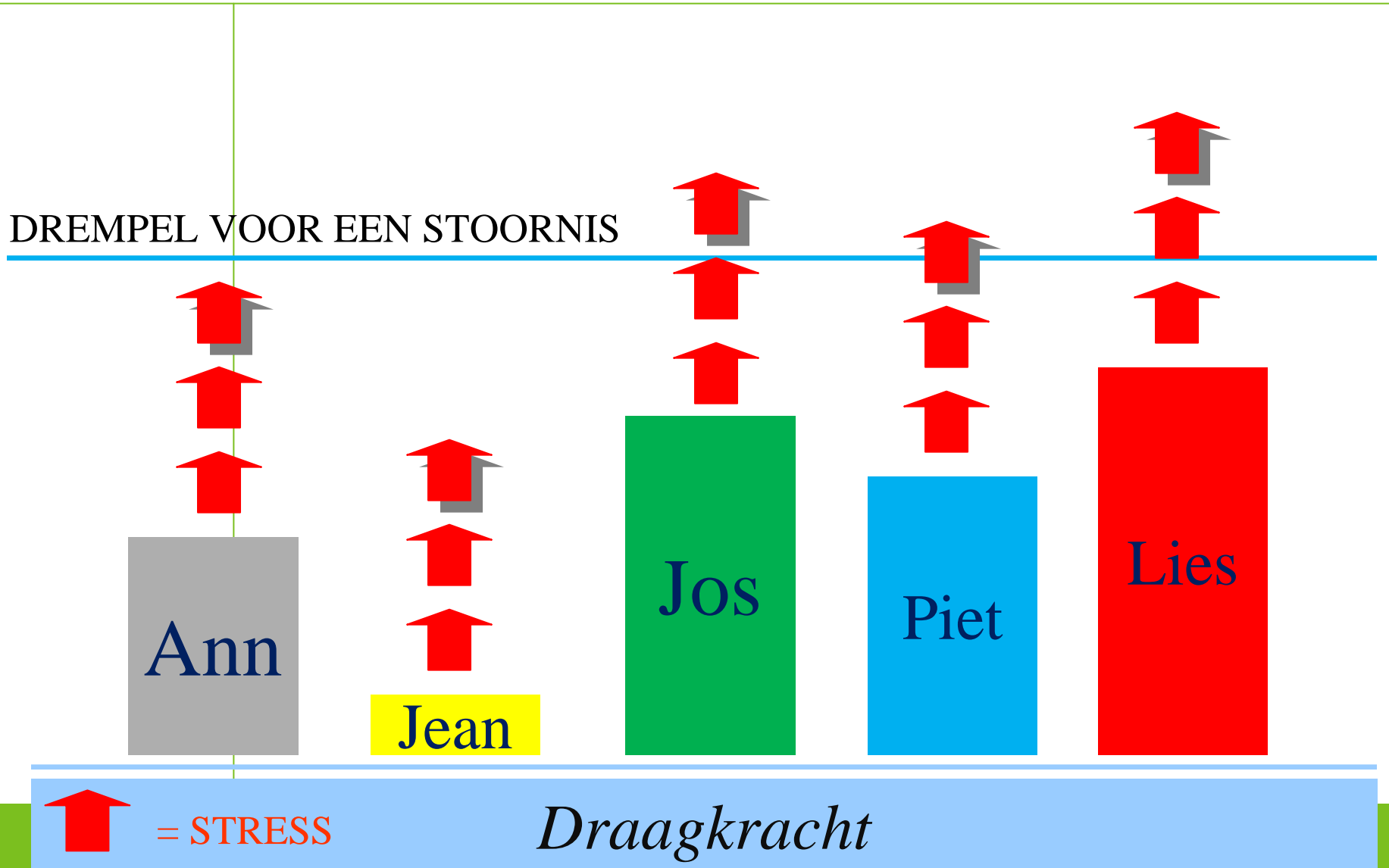
Verklaard door

- **Erfelijke factoren**
- **Foutieve wisselwerking tussen verschillende hersencellen**
- **ontwikkelingsstoornissen**

A horizontal wooden plank with a natural grain and some knots is shown. In the center, there is a green oval containing white text.

**Kwetsbaarheid
voor psychose**

Kwetsbaarheid - Stress model

Oorzaken van kwetsbaarheid

- **Stoornissen in de werking van de hersenen**
- **Erfelijkheid**
- **Omgevingsfactoren (voor en rond de geboorte)**
- **Overgevoeligheid voor stress**

Bijdrage voor de kwetsbaarheid:

- **70-80% erfelijkheid**
- **20-30% omgevingsfactoren**

Is Psychose erfelijk ?

- **Psychose komt vaker voor bij families van mensen met psychose**
- **Meerdere genen noodzakelijk**
- **Complexe erfelijkheid**

Niet de aandoening maar de kwetsbaarheid wordt doorgegeven

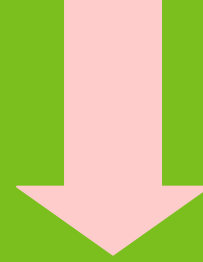
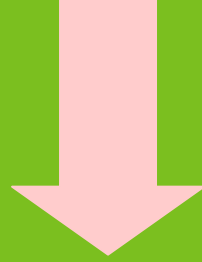
KWETSBAARHEID

Erfelijkheid

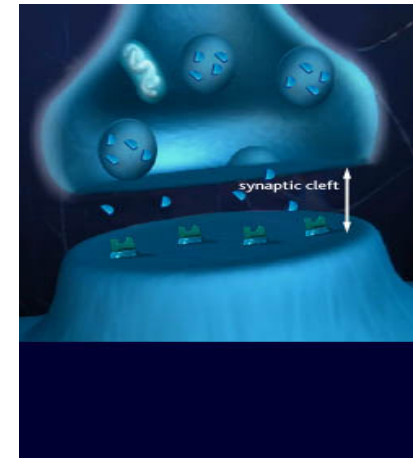
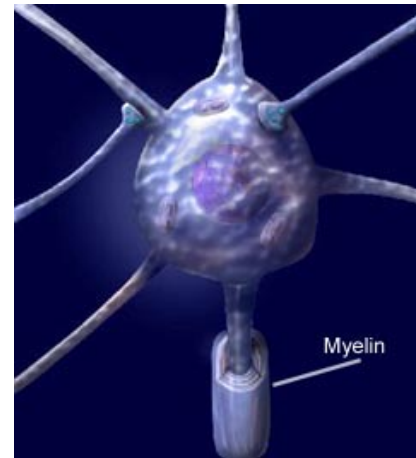
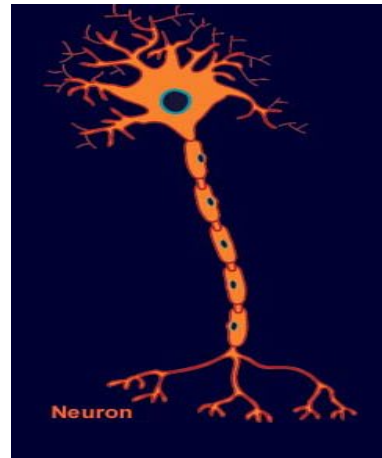
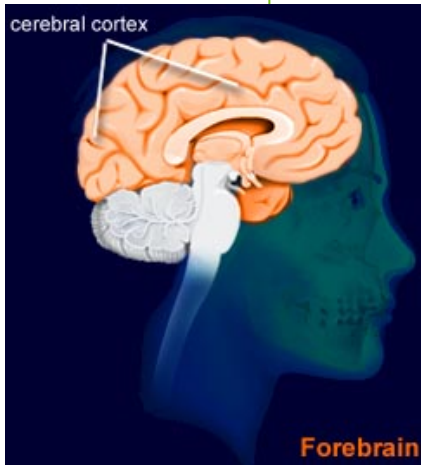
**Factoren voor/rond
geboorte**

Stoornissen in de hersenen

Psychose

Hoe werken de hersenen ?

Complex orgaan

Gebieden

Banen

Zenuw
vezels

Neuro-
transmitters

Prikkel
overdracht

Neurotransmitters

- > Onevenwicht
Dopamine
- > Sleutel

Receptoren

- > slot

Bronnen van stress:

Levensgebeurtenissen

- **Verliefdheid**
- **Veranderingen in adolescentie**
- **Relatiebreuk**
- **Dood van een naaste**
- **Studeren**
- **Op reis gaan**
- **...**

Stress/ Draaglast

- **Bron van stress**
- **Gedachten**
- **Gevoelens**
- **Lichamelijke reacties**
- **Gedrag**

KWETSBAARHEID

Erfelijkheid

**Factoren voor/rond
geboorte**

Stoornissen in de hersenen

**Psychosociale
factoren**

**Alcohol en
drugs**

STRESS

Psychose

Stress van binnen uit

A horizontal wooden plank with a natural grain texture is shown. In the center, there is a green oval with a white border containing the text 'Kwetsbaarheid voor psychose'. Several white, fluffy cloud-like shapes are scattered around the plank, some appearing to be attached to its surface.

**Kwetsbaarheid
voor psychose**

- **Piekeren**
- **Onverwerkte trauma's**
- **Gezondheid**
- **Emoties**
- **Psychische spanning**

Draagkracht/draaglast

Stress van buiten uit

**Kwetsbaarheid
voor psychose**

Barsten van de balk = prodromen

Kwetsbaarheid voor psychose

Breken van de balk = psychose

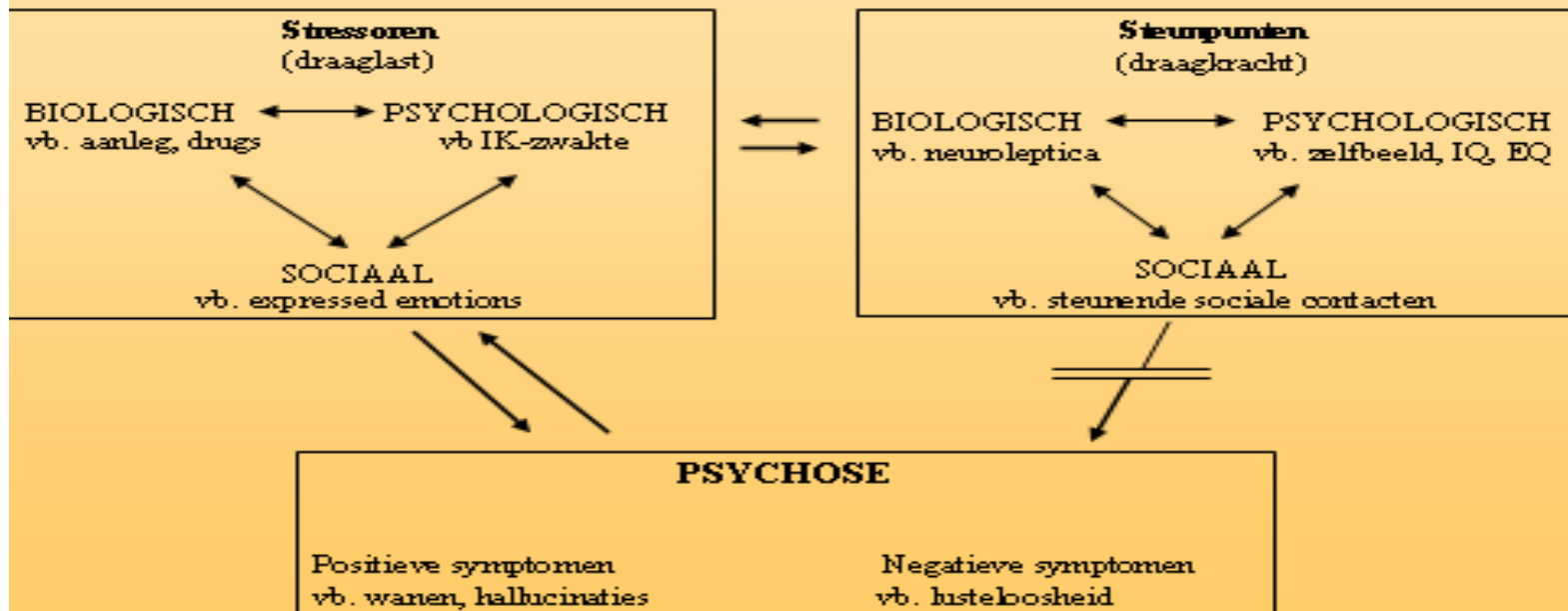

Kwetsbaarheid
voor psychose

**In sommige acute situaties is een tijdelijk ingrijpen door derden noodzakelijk om tot behandeling te kunnen overgaan
(Gebrek aan ziektebesef/gevaar)**

Bio-Psycho-Sociaal model

Stress - kwetsbaarheidsmodel

Bio-psycho-sociaal

- * genen
- * trauma
- * perinatale problemen
- * drugs

HET BREIN

- * medicatie
- * slaap
- * training

THE BRAIN IN SCHIZOPHRENIA

MANY BRAIN REGIONS and systems operate abnormally in schizophrenia, including those highlighted below. Imbalances in the neurotransmitter dopamine were once thought to be the prime cause of schizophrenia. But new findings suggest that

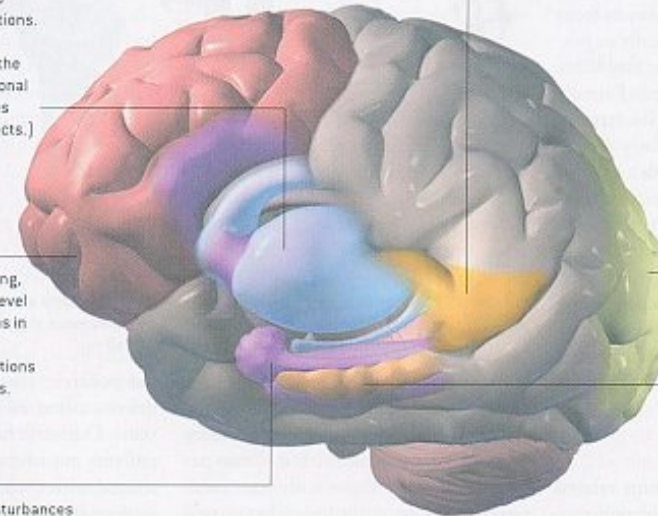
impoverished signaling by the more pervasive neurotransmitter glutamate—or, more specifically, by one of glutamate's key targets on neurons [the NMDA receptor]—better explains the wide range of symptoms in this disorder.

BASAL GANGLIA

Involved in movement and emotions and in integrating sensory information. Abnormal functioning in schizophrenia is thought to contribute to paranoia and hallucinations. [Excessive blockade of dopamine receptors in the basal ganglia by traditional antipsychotic medicines leads to motor side effects.]

AUDITORY SYSTEM

Enables humans to hear and understand speech. In schizophrenia, overactivity of the speech area [called Wernicke's area] can create auditory hallucinations—the illusion that internally generated thoughts are real voices coming from the outside.

FRONTAL LOBE

Critical to problem solving, insight and other high-level reasoning. Perturbations in schizophrenia lead to difficulty in planning actions and organizing thoughts.

LIMBIC SYSTEM

Involved in emotion. Disturbances are thought to contribute to the agitation frequently seen in schizophrenia.

OCCIPITAL LOBE

Processes information about the visual world. People with schizophrenia rarely have full-blown visual hallucinations, but disturbances in this area contribute to such difficulties as interpreting complex images, recognizing motion, and reading emotions on others' faces.

HIPPOCAMPUS

Mediates learning and memory formation, intertwined functions that are impaired in schizophrenia.

De behandeling:

Pillen ...

Praten & Doen

Psychofarmaca:

- **tranquilizers**
- **antidepressiva**
- **stemmingsstabilisatoren**
- **antipsychotica**

Psychofarmaca:

- **Antipsychotica**

+ **vervelende nevenwerkingen**

+ **lange inname (tot levenslang)**

+ **niet-verslavend**

+ **compliance belangrijk: long acting**
(**PUENTE** = infoshop)

Twee groepen antipsychotica

- Klassiek neuroleptica**
- -atypische antipsychotica**

vervelende nevenwerkingen

- Motoriek**

- metabool**

Langdurige inname

Mogelijks levenslang

Compliance

Belang van overleg

**Antipsychotische
medicatie is niet
verslavend**

de biologische behandeling wordt onmiddellijk aangevuld met **doetherapie en gesprekstherapie** om het **herstel** van de verstoorde hersenwerking te **bevorderen**.
(behandelgroepen = infoshop)

Praten ...

Pillen & Doen

*** individuele begeleiding, steun, informatie**

*** psychotherapie**

- emotionele (rouw)verwerking
- positiever zelfbeeld en coping
- herstructureren denken
- familietherapie

*** psycho-educatie over psychose**

Doen ...

Pillen & Praten

SK-model: Bio-psycho-sociaal

*** woonst**

*** administratief/financieel**

*** zinvolle bezigheid**

*** ondersteunend netwerk voor, tijdens
en na opname**

-Familie, vrienden, kennissen en buren

-**Jullie** ... 1^e en 2^e lijn

KOPP = infoshop

Fase in de behandeling

- Crisis**
- herstel, verwerven van besef en inzicht**
- (Re)organisatie van eigen levenssituatie**

Doel van de behandeling

- Aanvaarding van kwetsbaarheid**
- Vinden van eigen plek**

Doelen van de behandeling:

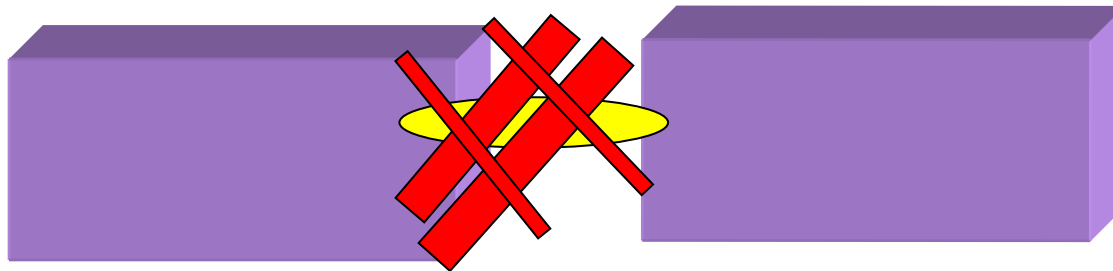
- * **doorbreken van de crisis**
- * **medicatie (BIO)**
- * herstel:
 - positieve symptomen
 - negatieve symptomen
 - cognitieve symptomen
- * emotionele verwerking
- * psycho educatie
- * rehabilitatie/resocialisatie
- * terugvalpreventie

Herstellen van de balk

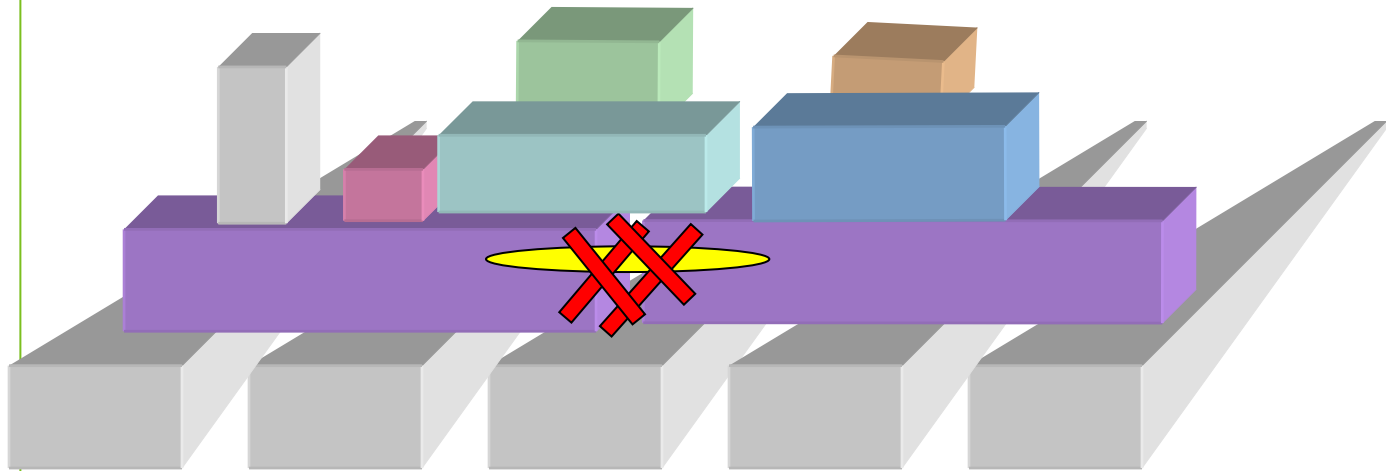
Medicatie als lijm

Het zoeken naar stutbalken

**Restsymptomen = wanneer er 'stukjes balk'
verloren gaan, waardoor de kwetsbaarheid
vergroot**

Ondersteunen van de balk

- > Medicatie
- > psycho educatie
- > het aanbieden van een aangepaste dagstructuur en het zoeken naar een daginvulling
- > psycho- sociale interventies
- > psychotherapie

Rehabilitatie

D. Bennett

“Het proces van het helpen van een fysiek of psychiatrisch geïnvaleideerd persoon om het beste van zijn/haar residuele mogelijkheden te maken en optimaal te functioneren in een zo normaal mogelijke context”

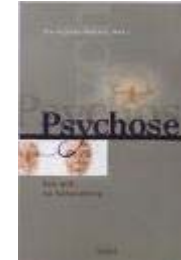
Psychosociale rehabilitatie (Bachrach, 1992)

- * Maximum aan mogelijkheden ontwikkelen**
Individueel aangepaste interventies
- * Belang van omgevingsfactoren**
- * Beklemtone van mogelijkheden van patiënt**
- * Herstellen van hoop**
- * Nastreven van professionele inschakeling,
dagactiviteit**
- * Omvattende zorg**
- * Patiënten worden betrokken (niet voor maar
met)**
- * Continu, aanhoudend proces in tijd, over
settings heen**

*** Psychose. Een blik op
behandeling.**

MJ Peeters (red); Garant 2008

*** Het geheim van de hersenchip.**

M De hert, G Magiels, E Thys; EPO 2000

*** Alles of niets.**

M De Hert, E Thys, G Magiels, S Wyckaert; Houtekiet
2004

*** Kinderen van ...:**

www.kopp-vlaanderen.be